

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

**ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

ФАКУЛЬТЕТ соціально-психологічної освіти та управління

КАФЕДРА аналітичної економіки та менеджменту

ПЛАН ЛЕКЦІЙ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ

(назва навчальної дисципліни)

Освітній ступінь **магістр**

(назва ступеня вищої освіти)

Спеціальність **051 «Економіка»**

(шифр і назва)

Освітньо-професійна «Ефективність захисту соціально-
економічних систем» **від 31.08. 2020 р. № 649**

(назва, дата і № наказу про затвердження ОП)

Статус навчальної дисципліни **вибіркова**

(обов'язкова або вибіркова)

Мова навчання: **українська**

Дніпро – 2020

Лекція 1. КРИЗИ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЗАВДАННЯ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ТЕОРЕТИЧНІ, МЕТОДОЛОГІЧНІ Й ПРАКТИЧНІ ОСНОВИ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ

Природа та причини криз. Криза. Функціонування. Розвиток. Причини криз.

Види криз: за місцем виникнення, за рівнем економіки, за шириною захоплення, за причинами виникнення, за структурою відносин у соціально-економічній системі, за безпосередніми причинами виникнення, за зовнішнім проявом, за характером протікання, за періодом проходження.

Тенденції виникнення та вирішення економічних криз. Фаза циклу та їх прояв.

Мета і завдання антикризового управління. Мета, сутність, прояв антикризового управління.

Економічна сутність кризи розвитку підприємства. Причини появи кризових явищ. Зовнішні прояви (ознаки) кризових явищ.

Концепція життєвого циклу підприємства. Народження підприємства.

Дитинство і юність. Зрілість. Старіння підприємства.

Етапи розвитку кризи. Прихована криза. Криза платоспроможності. Криза розрахунку (загроза банкрутства, неплатоспроможність). Зовнішні ознаки кожного етапу розвитку кризи. Локальні сегменти прояву кризових явищ на підприємстві.

Фактори виникнення кризових явищ. Зовнішні кризові фактори. Внутрішні фактори. Кризи, що викликані незадовільним функціональним спрямуванням менеджменту.

Лекція 2. МЕТОДОЛОГІЧНІ Й ПРАКТИЧНІ ОСНОВИ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ

Сутність та особливості антикризового управління підприємством. Мета антикризового управління підприємством. Об'єкт антикризового управління. Процес антикризового управління.

Суб'єкти антикризового управління. Власник підприємства. Економіст-фінансист (фінансовий директор, заступник з економічних питань тощо). Функціональний антикризовий менеджер-співробітник підприємства. Функціональний антикризовий менеджер-співробітник консалтингової фірми. Державні та відомчі органи. Представники кредиторів. Представники санаторів. Арбітражний керуючий.

Модель процесу антикризового управління підприємством. Діагностика кризового стану і загрози банкрутства підприємства. Визначення мети і завдань антикризового управління. Визначення суб'єкта антикризової діяльності. Оцінка часових обмежень процесу антикризового управління.

Оцінка ресурсного потенціалу антикризового управління. Розробка антикризової програми підприємства.

Підсистеми антикризового управління. Підсистема діагностики фінансового стану і оцінки перспектив розвитку бізнесу підприємства. Підсистема маркетингу. Підсистема антикризової інвестиційної політики. Підсистема управління персоналом. Підсистема організаційно-виробничого менеджменту. Підсистема санації та ліквідації підприємства.

ЛЕКЦІЯ 3. ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ АНТИКРИЗОВОЇ ПРОГРАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Загальна характеристика методичного забезпечення діагностики кризового стану та загрози. Державні методики проведення діагностики фінансового стану та загрози банкрутства. Наукові методики діагностики кризи і загрози банкрутства підприємства.

Система оціночних показників-індикаторів кризового стану. Стан ліквідності. Структура капіталу. Оборотність. Рентабельність.

Оцінювання симптомів розвитку кризових явищ. Багатофакторна модель Е. Альтмана. Чотирифакторна модель Спрінгейта. Тести на ймовірність кризового стану Лиса. Тести на ймовірність кризового стану Таффлера. Показник

діагностики платоспроможності Конана і Гольдера. Універсальна дискримінантна функція.

ЛЕКЦІЯ 4. ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ АНТИКРИЗОВОЇ ПРОГРАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Антикризова програма підприємства: призначення, цілі та завдання розробки. Програма антикризових заходів. План антикризових заходів. Структура програми антикризових заходів.

Цільові параметри антикризової програми підприємства. Реструктуризація. Типи реструктуризації залежно від мети її проведення. Фінансове оздоровлення (санація, санаційна реструктуризація).

Загальна характеристика антикризового інструментарію підприємства. Захисна тактика. Наступальна тактика. Зовнішня санація. Внутрішня санація. Санація на базі використання коштів та ресурсів самого підприємства. Санація за рахунок власників підприємства. Операційні антикризові заходи. Інвестиційні антикризові заходи. Фінансові антикризові заходи.

Управління розробкою антикризової програми підприємства. Принципи формування антикризової програми. Етапи роботи з формування антикризової програми підприємства.

Банкрутство як правовий механізм регулювання підприємницькою діяльністю. Основні цілі інституту банкрутства. Функції банкрутства. Ознаки інституту банкрутства. Суб'єкти банкрутства. Стадії провадження у справі про банкрутство.

Судові процедури, що застосовуються до боржника в процесі провадження у справі про банкрутство. Розпорядження майном боржника. Санація. Мирова угода. Ліквідаційна процедура.

Система антикризового управління персоналом. Складові системи управління персоналом.

Антикризова політика в управлінні персоналом: пасивна, реактивна,

превентивна, активна (раціональна), авантюристична.

Принципи антикризового управління персоналом. Принцип системності. Принцип рівних можливостей. Принцип поваги до людини. Принцип командної єдності. Принцип горизонтального співробітництва. Принцип правової та соціальної захищеності. Принцип врахування довгострокової перспективи організації. Принцип інтеграції та згуртованості колективу. Принцип участі співробітників у прийнятті рішень. Принцип опори на професійне ядро кадрового потенціалу. Принцип дотримання балансу інтересів керівників і підлеглих співробітників. Принцип співробітництва з профспілками і громадськістю.

Підручники

1. Антикризове управління підприємством: навчальний посібник для студ. екон. спец. усіх форм навч. З.Є. Шершньова [та ін.]; заг. ред. З.Є. Шершньова. К.: КНЕУ, 2007. 676 с.
2. Антикризове управління підприємством: підручник Л.О. Лігоненко. К.: КНТЕУ, 2015. 824 с.
3. Борзенко В. І. Антикризове управління: навч. посіб. Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2016. 231 с.
4. Кован С.Е. Теория антикризисного управления предприятием: учебное пособие / С.Е. Кован, Л.П. Мокрова, А.Н. Ряховская; под ред. М.А. Федотовой, А.Н. Ряховской. М.: КНОРУС, 2009. 160 с.
5. Колісник М.К. Фінансова санація і антикризове управління підприємством: навчальний посібник / М.К. Колісник, П.Г. Ільчук, П.І. Віблій. К.: Кондор, 2007. 272 с.
6. Скібіцька Л.І. Антикризовий менеджмент: навчальний посібник / Л.І. Скібіцька, В.В. Матвеєв, В.І. Щелкунов, С.М. Подреза. К.: Центр учбової літератури, 2019. 584 с.
7. Скібіцький О.М. Антикризовий менеджмент: навчальний посібник / О.М. Скібіцький. К.: Центр учбової літератури, 2019. 568 с.
8. Тюріна Н.М. Антикризове управління: навчальний посібник / Н.М. Тюріна, Н.С. Кравацка, І.В. Грабовська. К.: Центр учбової літ - ри, 2012. 448 с.
9. Управління антикризовою діяльністю підприємства: навчальний посібник В.П. Кукоба. К.: КНЕУ, 2018. 395 с.
10. Чернявський А.Д. Антикризове управління підприємством: навчальний посібник К.: МАУП, 2006. 256 с.
11. Шершньова З.Є. Антикризове управління підприємством: навчально-методичний посібник для самост. вивч. дисц / З.Є. Шершньова, С.В. Оборська. К.: КНЕУ, 2014. 196 с.

Додаткова література:

1. Антикризисное управление на основе инноваций: учебник За ред.. С.В. Воронцова. Харьков, 2017. 310 с.
2. Антикризисное управление предприятием: учебное пособие / Сост. Т.Н. Рогова. УлГТУ, 2014. 200 с.
3. Антикризисні технології в управлінні економічною безпекою підприємства: монографія / М. М. Караїм [та ін.]; за заг. ред. А. М. Штангрета. Львів: Укр. акад. друкарства, 2016. 249 с.
4. Бабіч І. І. Оперативний контроль як функція антикризового управління сільськогосподарським підприємством: монографія / І. І. Бабіч, К. П. Мельник. Луцьк : РВВ ЛНТУ, 2015. 304 с.
5. Демчук О.Н. Антикризисное управление: учебное пособие / О.Н. Демчук, Т.А. Ефремова. Минск; «Флинта», 2009. 252 с.
6. Дубинська О. С. Застосування механізму організаційно-виробничого менеджменту та фінансової звітності в антикризовому управлінні підприємством: монографія / О.С. Дубинська. Краматорськ: ДДМА, 2013. 203с.
7. Економіка і менеджмент – 2015: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку: зб. наук. пр. Міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 23-24 квіт. 2015 р.): у 9 т. – Дніпропетровськ: Біла К. О. [вид.], 2015. Т. 8: Управління економікою підприємства: національні особливості антикризового управління, облік та аналіз в системі управління діяльністю підприємств. 2015. 95 с.
8. Ефективні механізми антикризового управління виробничо-господарських систем: монографія За ред. В. М. Андрієнка. Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2013. 380 с.
9. Камнєва А. В. Антикризисное управление підприємством: навч. посіб. / А. В. Камнєва, Т. Ю. Можевенко. Харків: ХАІ, 2015. 83 с.
10. Карпенко О.А. Основи антикризового управління: навчально-методичний посібник. К.: Вид-во НАДУ, 2006. 208 с.
11. Линник О. І. Антикризисное управління на вітчизняних та закордонних підприємствах: теорія, діагностика кризового стану, соціально-економічні аспекти управління: монографія / О. І. Линник, Р. Ф. Смолоник, І. А. Юр'єва. Х.: Підручник НТУ «ХП», 2013. 543 с.
12. Мазурова И.И. Методы оценки вероятности банкротства предприятия: учебное пособие / И.И. Мазурова, Н.П. Белозерова, Т.М. Леонова, М.М. Подшивалова. СПб.: Изд-во СПбГУЭФ, 2015. 353 с.
13. Омелянович Л. О. Адаптивне антикризове управління фінансовими ресурсами торговельних підприємств: монографія / Л. О. Омелянович, С. В. Чимириш. Донецьк: ДонНУЕТ, 2013. 277 с.
14. Пілецька С. Т. Антикризисное управління економічною стійкістю промислового авіапідприємства: монографія / С. Т. Пілецька. К.: Центр учбової літератури, 2014. 304 с.
15. Піюренко І. О. Антикризисное управління харчовими підприємствами: проблеми теорії і практики: монографія / Піюренко І. О. Херсон: Грінь Д. С. [вид.], 2013. 331 с.
16. Попов Р.А. Антикризисное управление: учебное пособие. Минск, 2008.

305 с.

17. Чорна М. В. Формування людського фактора в антикризовому управлінні підприємств: монографія / М. В. Чорна, Г. І. Забродська. Харків: Харків. держ. ун-т харчування та торгівлі, 2013. 124 с.

18. Швець І. Ю. Антикризове управління: навч. посіб. / І. Ю. Швець, Ю. Ю. Швець. Київ: 2016. 206 с.

Інформаційні ресурси:

1. Нормативна база (будь-які правові пошукові системи, включно системи, що розташовані на офіційних сайтах в мережі Інтернет).

2. Мережа Інтернет:Адміністративно-управленческий портал
Режим доступу: <http://www.aup.ru/books/i010.htm>;

3. Журнал «Экономика предприятия»: <http://econompred.ucoz.ru/>;

4. Менеджмент. Бізнес Режим доступу: www.management.com.ua